

บทบาทและการสื่อสารทางการเมืองของศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ ในการแก้ไขปัญหาการก่อความไม่สงบจังหวัดชายแดนภาคใต้

The Role and Political Communication of the Southern Border Provinces Administrative Centre in Handling the Restive Southern Border Provinces

ธันยพันธ์ จันทรทรงพล¹

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาบทบาทและการสื่อสารทางการเมืองของศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) ในการแก้ไขปัญหาการก่อความไม่สงบ (2) เพื่อศึกษาบริบททางเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรมที่มีผลต่อบทบาทและการสื่อสารทางการเมืองของศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) ในการแก้ไขปัญหาการก่อความไม่สงบ การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ โดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักเป็นผู้ที่ปฏิบัติงานในส่วนที่เกี่ยวข้องกับศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) โดยกำหนดวิธีการศึกษาวิจัยประเภทวิจัยเอกสาร โดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูล จากเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการใช้การสัมภาษณ์เจาะลึก ผู้ที่เกี่ยวข้องกับ ศอ.บต. ในฐานะผู้ให้ข้อมูลหลัก ในระดับนโยบายและปฏิบัติ รวมถึงข้าราชการฝ่ายปกครองที่ทำงานกับ ศอ.บต. นอกจากนี้จะเป็นประชาชน ครูหรือผู้นำทางศาสนาที่อยู่ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีจำนวนผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 18 คน ส่วนวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการศึกษาวิจัยพบว่า (1) บทบาทของ ศอ.บต. ในการแก้ไขปัญหาการก่อความไม่สงบ (1.1) บทบาทด้านการป้องกันและปราบปรามการก่อความไม่สงบ ผู้ที่เกี่ยวข้องส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการนำ พ.ร.บ.บริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 มาใช้ในการป้องกันและปราบปรามการก่อความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ (1.2) บทบาทด้านการยุติความคิดในการต่อสู้ด้วยความรุนแรง การยุติความคิดในการใช้ความรุนแรงของผู้ก่อความไม่สงบเป็นเรื่องยาก และต้องใช้ความต่อเนื่อง รัฐบาล และ ศอ.บต. ต้องมีนโยบายและแผนงานที่ชัดเจน (2) บริบททางเศรษฐกิจ การเมือง สังคมและวัฒนธรรมที่มีผลต่อบทบาทและการสื่อสารทางการเมืองของศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) ในการแก้ไขปัญหาการก่อความไม่สงบนั้นผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับ ศอ.บต. ควรมีความรู้ ความเข้าใจ ในบริบททางด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคมและวัฒนธรรมของประชาชนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ให้มากที่สุด

คำสำคัญ: บทบาททางการเมือง, การสื่อสารทางการเมือง, ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้

Abstract

This research aims to (1) study the role and political communication of the Southern Border Provinces Administrative Center (SRB) in solving the insurgency problem. (2) to study the economic, political, social and cultural contexts that affect the role and political communication of the Southern Border Provinces Administrative Center (SRB) in solving the insurgency problem. This study is a qualitative research. The main informants are those who are working in the area related to the Southern Border Provinces Administrative Center (SRB). By collecting data. From relevant papers and research papers. Including deep interviews. Those involved with the SBI as the primary contributor. At policy level and practice Including government officials who work with the SAB, in addition to being a

¹ หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

citizen. Teachers or religious leaders located in the three southern border provinces. There were 18 informants. The data analysis was based on content analysis. The results of the study found that (1) the role of the SBI in solving the insurgency problem; (1.1) the role of anti-insurgency; Most people agree with the introduction. The government of emergency in 2005 used to prevent and suppress insurgency in the three southern border provinces. (1.2) The role of ending thoughts in the struggle with violence. It is difficult to put an end to the violence of insurgents. The Government and the SBI must have a clear policy and plan. (2) Economic, political, social and cultural contexts that affect the role and political communication of the Southern Border Provinces Administration Center. In dealing with the insurgency problem, the staff involved in the Southern Border Provinces Administration Center should have a good understanding of the economic, political, social and cultural contexts of the people in the three southern border provinces. the best

Keywords: Political role, Political communication, Southern Boarder Provinces Administrative Centre

บทนำ

จากสถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547 ที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบันได้สร้างความเดือดร้อน และส่งผลให้เกิดความสูญเสียในกลุ่มประชาชนและเจ้าหน้าที่ของรัฐทั้งทางด้านร่างกาย ชีวิต จิตใจ และทรัพย์สิน

ปัญหาความขัดแย้งในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ (ปัตตานี ยะลา นราธิวาส) เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นมาเป็นเวลานาน ด้วยความเป็นมาด้านพลังอำนาจแห่งประวัติศาสตร์ ศาสนาและวัฒนธรรม การศึกษา สภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ และสภาพทางเศรษฐกิจของชาวไทยมุสลิม เป็นปัจจัยพื้นฐานสำคัญของการก่อตัวของปัญหา (ปิยะนาถ บุนนาค, 2534: 22) และเมื่อมีการรวมกลุ่มของมุสลิมหัวรุนแรง คัดค้านศาสนาที่ได้รับการศึกษามาจากกลุ่มประเทศในตะวันออกกลาง ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีแนวคิดในการจัดตั้งรัฐอิสลามบริสุทธ์ ประกอบกับ การบิดเบือนคำสอนนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงแนวความคิดและความเชื่อที่ผิดใช้เงื่อนไขทางประวัติศาสตร์ที่ผ่านมาเป็นแรงกระตุ้นรวมทั้งอิทธิพลการใช้ความรุนแรงจากกลุ่มผู้ก่อการร้าย

ในต่างประเทศ ทำให้เกิดความขัดแย้งและการใช้ความรุนแรงในรูปแบบต่างๆต่ออำนาจรัฐบาลจนเป็นปัญหาซับซ้อนและสะสมมาจนปัจจุบัน

การใช้ความรุนแรงในบางสถานการณ์มีความจำเป็น แต่จะเกิดผลด้านลบคือ เกิดความเกลียดชัง ความแค้นและความแตกแยกยากที่จะสมานได้ การสร้างบรรทัดฐานใหม่ใน การแก้ปัญหาโดยใช้สันติวิธี การสร้างความสมานฉันท์จึงเป็นแนวทางที่จะต้องใช้ควบคู่กันอย่างสมดุลต่อสถานการณ์ความรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ในเชิงประวัติศาสตร์และสังคม เชื่อว่าเป็นความต้องการบูรณาการชาติที่ถูกกระทำตามนโยบายจากส่วนกลาง เป็นความต้องการที่จะคงอัตลักษณ์ของความเป็นมลายู ความเป็นนราธิวาส ซึ่งมากกว่าการคงความเป็นมุสลิม สิ่งเร้าเป็นตัวแรกให้เกิดความต้องการปลดแอกคือ ความอยุติธรรมของคนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ไม่เคยได้รับและถูกละเลยมาตลอด

การขยายตัวของปัญหาที่ติดตามมาในหลายมิติทำให้รัฐบาลได้จัดตั้ง กอ.รมน. ขึ้นมาเป็นศูนย์กลางในการกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์ ความมั่นคง

และเป็นหน่วยงานหลัก ที่รับผิดชอบต่อการแก้ไขปัญหา จังหวัดชายแดนภาคใต้ดำเนินงานด้านความมั่นคง ควบคู่กับงานด้านการพัฒนา

ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้เข้ามามีบทบาทในการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ตั้งแต่ พ.ศ. 2524 ในสมัยรัฐบาลที่มี ฯพณฯ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรีเป็นผู้รับผิดชอบโดยตรง และบทบาทการดำเนินงานของศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) มีปัญหาข้อขัดข้องในการดำเนินการที่ผ่านมาอยู่หลายประการ อาทิ ปัญหาในเรื่องการบูรณาการหน่วยงานเข้าปฏิบัติงานในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ และทั้งมีปัญหาในเรื่องความรู้ความสามารถเข้าใจปัญหาในพื้นที่ของรัฐและหน่วยงานจากส่วนกลาง ในการเข้าปฏิบัติงานใน ศอ.บต. รวมถึงปัญหาด้านงบประมาณที่กระทำได้ล่าช้าและลำบาก เป็นต้น

การขยายตัวของปัญหาที่ติดตามมาในหลายมิติ ทำให้รัฐบาลได้จัดตั้ง กอ.รมน. ขึ้นมาเป็นศูนย์กลาง ในการกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์ ความมั่นคง และเป็นหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบต่อการแก้ไขปัญหา จังหวัดชายแดนภาคใต้ ดำเนินงานด้านความมั่นคง ควบคู่กับงานด้านการพัฒนา

จากที่กล่าวมาถึงปัญหาของบทบาทของ ศอ.บต. ดังกล่าว จึงทำให้คณะผู้วิจัยสนใจที่ศึกษาในประเด็นต่อไปนี้ ประเด็นแรกศึกษาบทบาทและการสื่อสารทางการเมืองของศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) ในการแก้ไขปัญหาการก่อความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ประเด็นที่สองศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการดำเนินงานตามบทบาทและการสื่อสารทางการเมืองของศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) ในการแก้ไขปัญหาการก่อความไม่สงบ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทและการสื่อสารทางการเมืองของศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) ในการแก้ไขปัญหาการก่อความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้
2. เพื่อศึกษาบริบททางเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรมที่มีผลต่อบทบาทและสื่อสารทางการเมืองของศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) ในการแก้ไขปัญหาการก่อความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

การทบทวนวรรณกรรม

ทฤษฎีการสื่อสาร

การสื่อสาร (communication) คือกระบวนการแลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสารระหว่างบุคคลต่อบุคคลหรือบุคคลต่อกลุ่ม โดยใช้สัญลักษณ์ สัญญาณ หรือพฤติกรรมที่เข้าใจกัน โดยมีองค์ประกอบดังนี้

ผู้ส่งสาร คือ ผู้ที่ทำหน้าที่ส่งข้อมูล สารไปยังผู้รับสารโดยผ่านช่องทางที่เรียกว่าสื่อ ถ้าหากเป็นการสื่อสารทางเดียวผู้ส่งจะทำหน้าที่ส่งเพียงประการเดียว แต่ถ้าเป็นการสื่อสาร 2 ทางผู้ส่งสารจะเป็นผู้รับในบางครั้ง ผู้ส่งสารจะต้องมีทักษะในการสื่อสาร มีเจตคติต่อตนเอง ต่อเรื่องที่จะส่ง ต้องมีความรู้ในเนื้อหาที่จะส่งและอยู่ในระบบสังคมเดียวกับผู้รับก็จะทำให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพ

ข่าวสารในกระบวนการติดต่อสื่อสารก็มีความสำคัญ ข่าวสารที่ดีต้องแปลเป็นรหัส เพื่อสะดวกในการส่งการรับและตีความ เนื้อหาสารของสารและการจัดสารก็จะต้องทำให้การสื่อความหมายง่ายขึ้น

สื่อหรือช่องทางในการรับสารคือ ประสาทสัมผัส ทั้งห้า คือ ตา หู จมูก ลิ้น และกายสัมผัส และ

ตัวกลางที่มนุษย์สร้างขึ้นมาเช่น สิ่งพิมพ์ กราฟิก สื่ออิเล็กทรอนิกส์

ผู้รับสารคือผู้ที่เป้าหมายของผู้ส่งสารการสื่อสารจะมีประสิทธิภาพ ผู้รับสารจะต้องมีประสิทธิภาพในการรับรู้มีเจตคติที่ดีต่อข้อมูลข่าวสารต่อผู้ส่งสารและต่อตนเอง

ฮาโรลด์ ดี ลาสเวลล์ (Harold D. Lasswell, 1948) ได้คิดค้นสูตรการสื่อสารที่ถึงพร้อมด้วยกระบวนการสื่อสารที่สอดคล้องกัน โดยในการสื่อสารนั้นจะต้องตอบคำถามต่อไปนี้ให้ได้คือ

1. ใคร เป็นผู้ส่งหรือผู้ทำการสื่อสาร เช่น ในการอ่านข่าวผู้อ่านข่าวเป็นผู้ส่งข่าวไปยังผู้ฟังทางบ้าน เป็นต้น

2. พุทอะไรด้วยวัตถุประสงค์อะไรเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาข่าวสารที่ส่งไป ผู้ส่งจะส่งเนื้อหาอะไรโดยอาจจะเป็นข่าวสารธรรมดาเพื่อให้ผู้รับทราบเหตุการณ์ต่าง ๆ

3. โดยใช้วิธีการและช่องทางใด ผู้ส่งทำการส่งข่าวสารโดยการพูด การแสดงกิริยาท่าทาง ใช้ภาพหรืออาจจะใช้อุปกรณ์ระบบไฟฟ้า เช่น ไมโครโฟน เพื่อถ่ายทอดเนื้อหาข่าวสารให้ผู้รับ รับได้โดยสะดวก

4. ส่งไปยังใคร ในสถานการณ์อะไรผู้ส่งจะส่งข่าวไปยังผู้รับเป็นใครบ้าง เนื่องในโอกาสอะไร เช่น การอ่านข่าวเพื่อให้ผู้ฟังทางบ้านทราบข่าวสารประจำวัน

5. ได้ผลอย่างไรในปัจจุบันและอนาคต การส่งข่าวนั้นเพื่อให้ผู้ฟังผ่านไปเฉย ๆ หรือจดจำด้วย ซึ่งต้องอาศัยเทคนิควิธีการที่แตกต่างกัน

เบอร์โล (Berlo, 1960) เป็นผู้คิดค้นกระบวนการของการติดต่อสื่อสารไว้ในลักษณะรูปแบบจำลอง SMCRmodel ซึ่งประกอบด้วย

1. ผู้ส่ง (source) ต้องเป็นผู้ที่มีทักษะความชำนาญในการสื่อสาร โดยมีความสามารถในการเข้ารหัส (encode) เนื้อหาข่าวสาร มีเจตคติที่ดีต่อผู้รับเพื่อผลในการสื่อสาร มีความรู้อย่างดีเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารที่จะส่ง และควรจะมีความสามารถในการปรับระดับของข้อมูลนั้นให้เหมาะสมและง่ายต่อระดับความรู้ของผู้รับ ตลอดจนพื้นฐานทางสังคมและวัฒนธรรมที่สอดคล้องกับผู้รับด้วย

2. ข้อมูลข่าวสาร (message) เกี่ยวข้องทางด้านเนื้อหา สัญลักษณ์ และวิธีการส่งข่าวสาร

3. ช่องทางในการส่ง (channel) หมายถึง การที่จะส่งข่าวสารโดยการให้ผู้รับได้รับข่าวสารข้อมูลโดยผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 หรือเพียงส่วนใดส่วนหนึ่งคือ การได้ยิน การดู การสัมผัส การลิ้มรส หรือการได้กลิ่น

4. ผู้รับ (receiver) ต้องเป็นผู้มีทักษะความชำนาญในการสื่อสารโดยมีความสามารถในการถอดรหัสสาร (decode) เป็นผู้ที่มีเจตคติ ระดับความรู้ และพื้นฐาน ทางสังคม วัฒนธรรม เช่นเดียวหรือคล้ายคลึงกันกับผู้ส่งสารจึงจะทำให้การสื่อสารความหมายหรือการสื่อสารนั้นได้ผล

การสื่อสารทางการเมือง

ไบรอัน แม็คแนร์ (Brian McNair, 1995: 21-22) กล่าวถึง บทบาทที่พึงประสงค์หรือความคาดหวังของสังคมที่มีต่อการทำหน้าที่ของสื่อมวลชนในกระบวนการทางการเมืองในสังคมประชาธิปไตย ดังนี้

1. การเสนอข้อมูลข่าวสารให้ประชาชนได้รับรู้ว่าในขณะที่กำลังเกิดอะไรขึ้นในสังคมอาจกล่าวได้ว่า สื่อมวลชนกำลังทำหน้าที่ในการตรวจตรา (surveillance) หรือการแจ้งเหตุ (monitoring)

2. การให้การศึกษาแก่ประชาชนถึงความหมาย และความสำคัญของข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น

3. การเสนอประเด็นทางด้านนโยบาย เพื่อให้มีการถกเถียง แลกเปลี่ยนทางการเมือง หรือแสดงความคิดเห็นสาธารณะ โดยเฉพาะต้องเปิดโอกาสต่อความคิดเห็นที่แตกต่าง หลากหลาย ซึ่งมีความสำคัญต่อวิถีประชาธิปไตย

4. การตรวจสอบรัฐบาล และสถาบันทางการเมืองทั้งหลายให้ดำเนินการตามบทบาท หน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย

5. เป็นช่องทางสำหรับสนับสนุนความคิดเห็นทางการเมือง เช่น พรรคการเมืองต้องการช่องทางในการนำเสนอนโยบาย หรือโครงการต่าง ๆ ไปสู่การรับรู้ของประชาชน

ทฤษฎีโครงสร้าง – หน้าที่

ทฤษฎีโครงสร้าง – หน้าที่ นิยมนับเป็นทฤษฎีแม่บทที่ยิ่งใหญ่ที่สุดทฤษฎีหนึ่งในบรรดาทฤษฎีแม่บททั้งหลาย ทั้งในแง่ของความเก่าแก่ มีชีวิตยาวนานจากอดีตและในแง่ของความนิยมของสังคมวิทยา ในสหรัฐอเมริกา ทฤษฎีนี้ได้รับความนิยมสูงสุดในช่วงปี 1940 – 1965 และเสื่อมถอยลงบ้างแต่ยังมีอิทธิพลไม่น้อยจนถึงปัจจุบัน

ตัวแบบสังคม (model of society) ทฤษฎีนี้ถือว่าสังคมเหมือนกับสิ่งมีชีวิตอย่างหนึ่ง (biological organism) Herbert Spencer เป็นบิดาทฤษฎีนี้ เขาระมัดระวังในการใช้ตัวแทนแบบนี้คือเพียงบอกว่าสังคมมนุษย์เหมือนอินทรีย์อย่างหนึ่งแต่ศิษย์ของเขา เช่น Paul Von Lilienfeld และ Bene Worms เน้นชัดว่าสังคม คือ อินทรีย์อย่างหนึ่ง (an actual living organism) ในปัจจุบันนักสังคมวิทยาเข้าใจว่า ตัวแบบ เป็นเพียงอุปมาเพื่อประโยชน์ในการวิเคราะห์สังคมเท่านั้น ไม่ใช่สิ่งที่เป็นจริง (reality) ซึ่งข้อเปรียบเทียบดังกล่าวทำให้

ตั้งเป็นสมมติฐานเกี่ยวกับสังคมได้ 3 ประการ คือ (1) สังคมเป็นระบบ ๆ หนึ่ง (2) ระบบนั้นประกอบด้วยส่วนต่างๆที่สัมพันธ์ซึ่งกันและกัน และ (3) ระบบมีขอบเขตแน่นอน พร้อมทั้ง มีกระบวนการรักษาบูรณาการของอาณาเขตนั่นไว้เสมอ ต่อจากนั้นก็ได้มีการขยายต่อเติมความคิดนี้ให้ครอบคลุมสมบูรณ์ยิ่งขึ้นตามแต่ความคิดของนักสังคมวิทยาที่นิยมอินทรีย์อุปมานี้ แบบที่สุดโด่งกว่าแบบอื่นในหมู่นักโครงสร้าง – หน้าที่นิยมมองเห็นสังคมมีลักษณะดังนี้

1. สังคมในฐานะที่เป็นระบบ ที่มีอาณาเขตแน่นอนเป็นสังคมที่วางระเบียบตนเอง ควบคุมตนเอง (self-regulating) โดยมีแนวโน้มที่ส่วนประกอบต่างๆ พึ่งพาอาศัยกันและรักษาดุลยภาพไว้ได้

2. ในฐานะที่เป็นระบบที่บำรุงรักษาตนเองทำนองเดียวกับอินทรีย์ทั้งหลาย สังคมมีความต้องการจำเป็นจำนวนหนึ่ง (needs or requisites) ซึ่งเมื่อสนองได้แล้ว จะทำให้สังคมดำรงชีวิตอยู่ ส่วนต่างๆ สามารถพึ่งพากันได้ (homeostasis) และสามารถรักษาสมดุลภาพไว้ได้

3. เมื่อเป็นดังนั้น การวิเคราะห์ระบบที่บำรุงรักษาตนเอง (สังคม) ซึ่งสังคมวิทยาจึงควร ต้องมุ่งสนองความต้องการ จำเป็นของส่วนประกอบต่างๆ ของสังคม ซึ่งการทำเช่นนี้จะส่งผลให้เป็นการรักษาความพึ่งพากันและดุลยภาพด้วย

4. ในระบบที่มีความต้องการจำเป็นสังคม จึงต้องมีโครงสร้างแบบใดแบบหนึ่งขึ้นมาเป็นหลักประการให้มีการพึ่งพา (homeostasis) ดุลยภาพ (equilibrium) และการมีชีวิต (survival) อาจกล่าวได้ว่า โครงสร้างหลายโครงสร้างสามารถสนองความต้องการจำเป็นอันเดียวกันได้ แต่โครงสร้างจำนวนจำกัดเท่านั้น ที่สามารถสนองความต้องการจำเป็นใดๆ หรือความต้องการจำเป็นหลายอย่างในขณะเดียวกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) โดยกำหนดวิธีการศึกษาวิจัยประเภทวิจัยเอกสาร (documentary research) โดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูล จากเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการใช้การสัมภาษณ์เจาะลึก (in-depth interview) ผู้ที่เกี่ยวข้องกับ ศอ.บต. ในฐานะผู้ให้ข้อมูลหลัก (key – informants) ในระดับนโยบายและปฏิบัติ รวมถึงข้าราชการฝ่ายปกครองที่ทำงานกับ ศอ.บต. ส่วนวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการวิเคราะห์ เชิงเนื้อหา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคณะผู้วิจัยได้ใช้ข้อมูลจากเอกสารและการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกับผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย

1. การใช้ข้อมูลจากเอกสารเอกสารที่ใช้ประกอบการศึกษาวิจัย ได้แก่ เอกสารสิ่งพิมพ์ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ทำการศึกษาวิจัยได้แก่ หนังสือตำรางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ข้อมูลจากฐานข้อมูลคอมพิวเตอร์ เว็บไซต์ (web site) ต่างๆ

2. การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก คณะผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์บุคคลเน้นผู้ให้ข่าวที่มีความรู้ และมีประสบการณ์โดยตรงในการปฏิบัติหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับ ศอ.บต. โดยแบบสัมภาษณ์ดังกล่าวมีลักษณะเป็นแบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้างและไม่ได้มีลักษณะโครงสร้าง

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักมี 5 กลุ่ม ได้แก่ (1) กลุ่มผู้ปฏิบัติงานโดยตรงใน ศอ.บต. (2) กลุ่มผู้ปฏิบัติงานในกองทัพภาคที่ 4 ในช่วงที่มีการทำวิจัย (3) ผู้ปฏิบัติงานของกองบัญชาการตำรวจภูธรภาค 9 (4) กลุ่มข้าราชการฝ่ายปกครองใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่เกี่ยวข้องกับ ศอ.บต. และ (5) กลุ่มประชาชนในพื้นที่ รวมผู้ถูกสัมภาษณ์มีทั้งสิ้น จำนวน 18 คน

ในการวิเคราะห์ข้อมูล คณะผู้ศึกษาวิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากข้อมูลที่เป็นเอกสาร และจากการสัมภาษณ์ แบบเจาะลึกกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักตามประเด็นที่กำหนดไว้ โดยที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คณะผู้ศึกษาวิจัยได้ใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (content analysis)

ผลการวิจัย

บทบาทของ ศอ.บต. เพื่อการป้องกันและปราบปรามการก่อความไม่สงบ

ในการวิจัยครั้งนี้ พิจารณาอยู่ 3 ประเด็นคือการนำ พ.ร.ก. สถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.2548 มาใช้ยุติสถานการณ์ก่อความไม่สงบ การพยายามลดอิทธิพลกับกลุ่มอิทธิพลในพื้นที่ และการขจัดเงื่อนไขและสาเหตุที่ส่งผลให้เกิดความรู้สึกแตกแยก

การนำ พ.ร.ก. สถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.2548 มาใช้ในปัจจุบันมีความเหมาะสม แต่จะได้ผลมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับกรรวบรวมข้อมูลหลักฐานของผู้กระทำผิดให้ชัดเจนและกระทำอย่างโปร่งใส ยุติธรรม แต่ถ้ากระทำผิดพลาดย่อมเป็นการสร้างเงื่อนไขอย่างไรก็ตามเห็นด้วยกับ การใช้ พ.ร.ก. ฉุกเฉินฉบับนี้ต่อไปเพื่อเป็นการจำกัดเสรีของฝ่ายผู้ก่อความไม่สงบ

การลดอิทธิพลของกลุ่มในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ยังไม่สามารถลดอิทธิพลจากกลุ่มดังกล่าวได้ แต่ในระดับหน่วยปฏิบัติก็พยายามที่จะดำเนินการอยู่ และจากการที่ ศอ.บต. ต้องมุ่งยุติสถานการณ์การก่อเหตุร้ายรายวัน ทำให้การปฏิบัติในด้านนี้กระทำไม่ได้ไม่มากอยากให้ฝ่ายปกครองเพิ่มบทบาทเป็นผู้นำในการดำเนินการด้านนี้

การขจัดเงื่อนไขและสาเหตุที่ส่งผลให้เกิดความรู้สึกแตกแยก พบว่าปัจจุบันไม่มีการสร้าง

เงื่อนไขที่สำคัญที่ต้องระวังก็คือ การหวาดระแวงกันระหว่างพี่น้องไทยพุทธและมุสลิม ดังนั้น ศอ.บต. ควรมีการวางแผนกำหนดกรอบและผลลัพธ์ให้หน่วยทหาร ตำรวจ ฝ่ายปกครองปฏิบัติให้ชัดเจนและควรให้ฝ่ายปกครองเป็นผู้นำในการทำงาน โดยได้รับการสนับสนุนจากตำรวจ ทหาร อย่างไรก็ตามปัจจุบันฝ่ายปกครองได้รับความร่วมมือจากประชาชนมากขึ้นตามลำดับ

กล่าวโดยสรุปแล้ว บทบาทของ ศอ.บต. เพื่อการป้องกันและปราบปรามการก่อความไม่สงบนั้น ต้องนำ พ.ร.บ. สถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 มาใช้ในการป้องกันและปราบปรามผู้ก่อความไม่สงบ การลดอิทธิพลของกลุ่มผู้มีอิทธิพลยังทำได้น้อย ปัจจุบันการปฏิบัติฝ่ายเราไม่ได้สร้างเงื่อนไขและสาเหตุที่ส่งผลให้เกิดความรู้สึกแตกแยกเพิ่มขึ้นมาอีก

บทบาทการปฏิบัติของ ศอ.บต. เพื่อยุติความคิดในการต่อสู้ด้วยความรุนแรงของกลุ่มก่อความไม่สงบ

บทบาทด้านนี้ ศอ.บต. ได้ดำเนินการในเรื่องการสื่อสารทางการเมือง การปฏิบัติการจิตวิทยา ประชาสัมพันธ์ การช่วยเหลือประชาชน และการปรับความคิดความเชื่อตามแนวทางสันติรวมถึงการสร้างพลังประชาชน และจัดระเบียบชุมชน ผลการศึกษาพบว่า

ในเรื่องการปฏิบัติการจิตวิทยาและประชาสัมพันธ์ รูปแบบปัจจุบันยังไม่สามารถเอาชนะฝ่ายก่อความไม่สงบได้ การช่วยเหลือประชาชนกระทำได้ในระยะสั้นๆ ไม่มีแผนระยะยาว และบางอย่างไม่เป็นไปตามความต้องการของประชาชนซึ่งถูกฝ่ายก่อความไม่สงบโฆษณาชวนเชื่อกลับได้ง่าย นอกจากนี้สื่อมวลชนฝ่ายเรายังไม่ให้ความร่วมมือในการเสนอข่าวสารที่จะเป็นการสะท้อนขวัญ

ฝ่ายเรา การวางแผนในการปฏิบัติการจิตวิทยา การประชาสัมพันธ์และการช่วยเหลือประชาชนยังไม่เป็นระบบ

ด้านการปรับความคิดความเชื่อยังไม่ได้ผล ศอ.บต. ได้จัดตั้งโรงเรียนเสริมสร้างสันติสุข เพื่อเป็นสถานที่อบรมปรับเปลี่ยนความคิด แต่มีปัญหาด้านบุคลากรที่ทำการอบรม เรายังไม่ได้บ่มเพาะหรือคัดเลือกให้ดีและน่าเชื่อถือเสียก่อน ผู้ที่ถูกคัดเลือกเข้าไปอบรมควรคัดแยกตามระดับความรู้ให้เหมาะสม และหลังจากการอบรมต้องมีการติดตามประเมินผลระยะเวลาในการอบรมปรับเปลี่ยนความคิดและความเชื่อส่วนใหญ่ของประชาชนมีผลมาจากครูผู้สอนศาสนาอิสลาม เพราะเป็นผู้ใกล้ชิดและน่านับถือ ถ้ามีการบิดเบือนคำสอนย่อมเป็นอุปสรรคต่อการปรับเปลี่ยนความคิด

การฝึกชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้านและอาสาสมัครความปลอดภัยหมู่บ้านเพื่อสร้างพลังประชาชน และจัดระเบียบชุมชน สามารถป้องกันหมู่บ้านได้ในระดับหนึ่ง โดยเฉพาะหมู่บ้านชาวพุทธ แต่ก็ยังไม่สามารถป้องกันได้เต็มที่เนื่องจากปัญหาประสิทธิภาพของอาวุธ และชุมชนที่อยู่ในพื้นที่อิทธิพลของฝ่ายตรงข้าม ควรมีการจัดเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองคอยดูแลอย่างใกล้ชิด และมีหน่วยทหารพรานให้การสนับสนุน นอกจากนี้ควรนำการพัฒนาไม่ว่าเป็นเรื่องเศรษฐกิจ สาธารณสุข การศึกษา เข้าไปในหมู่บ้านด้วยเพื่อเป็นการสร้างให้เกิดความเข้มแข็งในชุมชน และสามารถดูแลตนเองได้นอกจากการป้องกันการปฏิบัติของฝ่ายก่อความไม่สงบที่เราดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งจะทำให้ได้รับการความร่วมมือจากประชาชนในการแก้ไขปัญหา

สรุปแล้วบทบาทด้านนี้ ศอ.บต. ได้พยายามดำเนินการอย่างเต็มที่แล้วแต่ก็ยังพบกับปัญหาอุปสรรค ดังนั้น การยุติความคิดในการต่อสู้ด้วย

ความรุนแรงของกลุ่มก่อความไม่สงบ ต้องใช้เวลาในการดำเนินการต่อไปในระยะยาวพร้อมกับแก้ไข ปัญหาและอุปสรรคอย่างเป็นระบบและต้องมีการวางแผนที่ดี

บริบททางเศรษฐกิจ การเมือง สังคมและวัฒนธรรมที่มีผลต่อบทบาทและการสื่อสารทางการเมืองของ คอ.บต. ในการแก้ไขการก่อความไม่สงบ

เศรษฐกิจของพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นแบบเกษตรกรรมส่วนใหญ่ ซึ่งต้องพึ่งพา รายได้จากการทำสวน ทำไร่ ส่วนน้อยที่มีอาชีพอื่น เช่น ข้าราชการ พ่อค้า เป็นต้น จากพื้นที่ส่วนใหญ่ เป็นป่าเขา มีเหตุการณ์ความไม่สงบทำให้การลงทุน จากนักลงทุนไม่มีหรือมีน้อย เพราะไม่มีใครกล้ามาลงทุนธุรกิจ ทำให้เศรษฐกิจของพื้นที่ไม่ค่อยเจริญเติบโต

การเมือง การปกครอง ในพื้นที่ยังเป็นที่ยังเป็นที่ยกเถียงกันว่าจะนำรูปแบบการเมือง การปกครองแบบใดมาใช้กับพื้นที่นี้ดี จากประวัติศาสตร์การเมือง การปกครองของที่นี่นั้น มีความสลับซับซ้อนอยู่แล้ว การจะนำการปกครองรูปแบบใดต้องคิดและศึกษาให้ ก่อนนำมาใช้กับพื้นที่นี้ และที่สำคัญเหมาะสมกับผู้ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่นี้หรือไม่

สังคมและวัฒนธรรมในพื้นที่นี้มีความแตกต่าง โดยเป็นแบบพหุวัฒนธรรม มีความหลากหลาย จะอยู่ได้ด้วยความเข้าใจหลักศาสนาอย่างถูกต้อง ไปมาหาสู่กัน หากใช้ภาษามลายูได้ก็จะดี มีคุณธรรมจริยธรรม เมื่อขัดแย้งกันก็ต้องเห็นใจกัน ไม่ลำเอียง มีความเสมอภาคทั่วถึงทั้งพุทธและมุสลิม ผู้ที่ปฏิบัติงานต้องจริงจัง ในการสร้างความเข้าใจให้กับคนในพื้นที่ให้มาก

ปัญหา อุปสรรคในการดำเนินงานตามบทบาท คอ.บต.

1. ปัญหาเกี่ยวกับบุคลากร: ความรู้ ความสามารถของผู้ปฏิบัติงาน ยังขาดความรู้ ควบคู่ได้รับโอกาสในการเพิ่มเติมความรู้ เกี่ยวกับปัญหาสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ขบวนการก่อความไม่สงบและสภาพพื้นที่ ถ้าผู้ปฏิบัติไม่ตั้งใจศึกษาหาความรู้ อย่างชัดเจนแล้วอาจเสียเปรียบฝ่ายก่อความไม่สงบ จึงควรมีการเตรียมคนและความรู้ในส่วนนี้ นอกจากนี้ ฝ่ายปกครองเห็นว่ากำลังที่มาจากต่างพื้นที่ ต้องมีการศึกษาข้อมูลใหม่หมด เพราะฉะนั้นการลงมาทำงานเพียง 1 ปี แล้วกลับทำให้ไม่ค่อยได้ผลและไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร และบุคลากรที่มีอยู่ยังขาดความเชี่ยวชาญในงานที่รับผิดชอบ

2. ปัญหาเกี่ยวกับงบประมาณ: ปัญหาที่เกิดขึ้น ได้แก่ งบประมาณที่มีอยู่ในปัจจุบันเกิดการซ้ำซ้อนและควรเอาระบบบริหารเงินงบประมาณ ยามไม่ปกติมาใช้ เพื่อป้องกันการสับสนและล่าช้า รวมถึงการอนุมัติงบประมาณจากส่วนกลางเกิดความล่าช้า

3. ปัญหาด้านการบังคับบัญชา สั่งการ: ปัญหาด้านนี้เป็นปัญหาด้านโครงสร้างที่ส่งหน่วยงานซึ่งมีต้นสังกัดใหญ่ลงมาให้ ซึ่งบางครั้งหน่วยต้นสังกัด ลงมาบังคับบัญชาแทน เกิดความสับสนและไม่เข้าใจ ระดับในการบังคับบัญชา สั่งการ ทำให้การสนองตอบในการแก้ไขปัญหาไม่ทันที่ทั้งที่และเป็นการทำงานซ้ำซ้อน

4. ปัญหาด้านการปฏิบัติ: วัฒนธรรมที่เหมาะสมแล้ว แต่ควรเน้นที่การปฏิบัติให้มีการร่วมมือร่วมใจมีการขับเคลื่อนไปสู่การปฏิบัติที่จริงจังในทุกๆ ฝ่ายและเนื่องจากมีการทำงานร่วมกันหลายฝ่าย ควรมีวัฒนธรรมองค์กรใหม่ในการทำงานด้วย

อภิปรายผล

ในเรื่องบทบาทของ ศอ.บต. ในการสื่อสารทางการเมืองที่มีต่อการแก้ไขปัญหาการก่อความไม่สงบ กระทำได้ดีที่สุดในก็คือ การไม่สร้างเงื่อนไขและสาเหตุความแตกแยกขึ้นมาใหม่ ใช้การดำเนินการด้านสันติวิธี คือ ไม่ใช่ความรุนแรงในการจัดการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง อดทนต่อปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น และพยายามที่จะกระทำให้ดีที่สุด ซึ่งในระยะยาวจะเห็นผลทำให้ประชาชนผู้ลี้ภัยหรือตกเป็นแนวร่วมได้พิจารณาหรือทราบข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น ศอ.บต. มีบทบาทที่ต้องดำเนินการในการสื่อสารข้อเท็จจริงให้กับประชาชนในพื้นที่ที่ได้รับทราบด้วยการใช้การสื่อสารทางการเมือง โดย ศอ.บต. สามารถที่ทำความเข้าใจได้ด้วยการประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางของสื่อในทุกรูปแบบที่มีอยู่ในพื้นที่ได้

การจัดเงื่อนไขและสาเหตุที่ส่งผลให้เกิดความรู้สึกร้าวฉาน ผลการศึกษาวิจัย พบว่าการหวาดระแวงกันระหว่างพี่น้องไทยพุทธมุสลิมตลอดจนข้าราชการกับประชาชนเป็นเงื่อนไขที่สำคัญที่ฝ่ายก่อความไม่สงบพยายามใช้เป็นเงื่อนไขซึ่งก็สอดคล้องกับเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาท ศอ.บต. กับความมั่นคงแห่งชาติ (วีระศักดิ์อุปสิทธิ์, 2545:113)

ทั้งหมดนี้เมื่อพิจารณาแล้ว ศอ.บต. ได้ดำเนินการในบทบาทนี้ไปตามหลักการป้องกันและปราบปรามการก่อความไม่สงบ ในเรื่องการลดความรุนแรงให้เหลือน้อยที่สุด สอดคล้องกับชลิตา บัณทวงศ(2558 : 34-35) นอกจากนั้นก็ยังมีงานศึกษาที่ชี้ว่าความยากจนหรือปัจจัยทางเศรษฐกิจทำให้คนบางส่วนเข้าร่วมขบวนการก่อความไม่สงบ คนเหล่านี้ต้องการเพียงผลประโยชน์เศรษฐกิจและการพัฒนาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ 35

และค่าตอบแทน พวกเขาไม่ได้สนใจในอุดมการณ์แบ่งแยกดินแดนหรืออุดมการณ์ใดๆ ของกลุ่มที่ตนเองเข้าร่วม อีกทั้งการเข้าร่วมของพวกเขาไม่ได้เกิดขึ้นเนื่องจากได้รับความอยู่ดีธรรมหรือการถูกคุกคามเหยียดหยาม

ในด้านบทบาทเพื่อยุติความคิดในการต่อสู้ด้วยความรุนแรงของกลุ่มก่อความไม่สงบ จากผลการศึกษาวิจัยทำให้ทราบว่า การปฏิบัติในการยุติความคิดในการต่อสู้ด้วยความรุนแรงของ ศอ.บต. ยังไม่สามารถประสบความสำเร็จเท่าที่ควร และยังเป็นฝ่ายตั้งรับ แต่อย่างไรก็ตามแนวทางในการปฏิบัติได้มาถูกทางแล้ว

กล่าวโดยสรุป บทบาทในการยุติความคิดในการต่อสู้ด้วยความรุนแรงเป็นเรื่องสำคัญและเป็นงานหลักในการเข้าถึงกลุ่มแนวร่วมที่กำลังหลงผิด บทบาทในการยุติความคิดในการต่อสู้ด้วยความรุนแรงนี้ยังมีความจำเป็นที่ต้องใช้ควบคู่กับบทบาทการป้องกันและปราบปรามการก่อความไม่สงบ เพื่อยุติเหตุการณ์การก่อความไม่สงบและเกิดความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินให้กับประชาชน

ข้อเสนอแนะ

1. การกำหนดบทบาทควรเป็นไปตามหลักยุทธศาสตร์การป้องกันและปราบปรามการก่อความไม่สงบ กล่าวคือ การดำเนินบทบาทควรมีการปรับเปลี่ยนยืดหยุ่นตามสถานการณ์ แล้วสร้างความเข้าใจกับประชาชนผ่านกระบวนการสื่อสารทางการเมือง ศอ.บต. จัดทำการประชาสัมพันธ์ถึงตัวของยุทธศาสตร์ที่จะนำมาใช้ในการป้องกันและปราบปรามการก่อความไม่สงบนี้
2. บทบาทในการยุติความคิดในการต่อสู้ด้วยความรุนแรงข้อเสนอแนะด้านนี้ ศอ.บต. ควรแยกแยะระดับของแนวร่วมในการปรับเปลี่ยนความคิดความเชื่อแยก

ออกเป็นกลุ่มให้ชัดเจน สร้างความเข้าใจให้กับพี่น้องทุกหมู่เหล่าในพื้นที่ให้ทราบความจริงที่เกิดขึ้น และให้กลุ่มบุคคลที่ได้รับการอบรมประชาสัมพันธ์ให้กับสังคมที่เขายู่โดยใช้หลักการ การสื่อสารทางการเมืองเข้ามาเป็นตัวสร้างความเข้าใจระหว่างภาครัฐกับประชาชน นอกจากนี้

ควรลดเงื่อนไขที่เป็นอุปสรรคในการสร้างสันติวิธีร่วมด้วย จึงจะประสบความสำเร็จในการยุติความคิดในการต่อสู้ด้วยความรุนแรงในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- ชลิตา บัณชุงวศ(2558).เศรษฐกิจและการพัฒนาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้:การสำรวจเชิงวิพากษ์. ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- ปิยะนาถ บุนนาค. (2534). นโยบายการปกครองของรัฐบาลไทยต่อชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ (พ.ศ.2475 – 2516). กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วีระศักดิ์ อุปสิทธิ์. (2545). บทบาท ศอ.บต. กับความมั่นคงแห่งชาติ. วิทยานิพนธ์ปริญญา ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐศาสตร์) .มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- Berlo, David K. (1960). *The Process of Communication*. New York: The Free Press.
- Lasswell, Harold D. (1948). *The communication of ideas*. New York: Harper and Brother Publishers.
- Mcnair, Brain. (1995). *An Introduction to Political Communication*. London: Routledge.